МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Рівненський державний гуманітарний університет
Харківська гуманітарно-педагогічна академія
Управління праці та соціального захисту населення
Уманської міської ради

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи»
(10 жовтня 2024 р.)

Умань

УДК [37.013.42+364.4](06)

А43

Редакційна колегія:

Кравченко Оксана, доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Коляда Наталія, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Карпич Ірина, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку
вченою радою факультету соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 4 від 17жовтня 2024 року)

Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи : А43 матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. м. Умань, 10 жовт. 2024 р. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Рівненський держ. гуманіт. ун-т [та ін.] ; [ред. кол.: Коляда Н., Кравченко О. [та ін.]. – Умань : Візаві, 2024. – 229 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи», яка відбулася 10 жовтня 2024 р. в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

УДК [37.013.42+364.4](06)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2024

ЗМІСТ

Албул І., Албул С.	Корпоративна культура у соціальній сфері	8
Аголенко В., Печериця Н.	Формування соціального здоров'я у здобувачів освіти засобами арт-терапії	11
Балдинюк О., Буковська В.	Соціальна профілактика домашнього насильства серед жінок	15
Бездітний Ю., Пишногуб В.	Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з молоддю у державній службі зайнятості	17
Бенецький С.	Формування соціального лідерства у студентської молоді	21
Беспалько М.	Соціальна інклюзія як основа освітнього процесу	24
Бойко А.	Особливості надання соціальних послуг особам з інвалідністю в умовах воєнного стану	28
Бондаренко Г.	Соціальна робота – невід'ємна складова сфері зайнятості	33
Бондаренко Д.	Фізична культура в житті людини	35
Варивода Ю.	Соціокультурна діяльність в соціальній роботі	37
Варшавська А.	Профілактика адиктивної поведінки як негативне явище серед підлітків	40
Войтенко А.	Підготовка учителя фізичної культури як організатора фізкультурно-оздоровчої діяльності	43
Житар А., Камінська О.	Особливості соціального захисту жінок-військовослужбовців в системі соціальних служб	47
Войтовська А., Квашук В.	Педагогічні проблеми дистанційної та змішаної освіти в умовах війни: цифровізація та	51

	реінтеграція ветеранів	
Галатюк М.	Здоров'язбережувальні технології як пріоритетна складова системи підготовки фахівців соціальної сфери	54
Глух М.	Теоретичні основи соціально-педагогічної профілактики правопрошунь підлітків в умовах ЗСО	58
Гончар І.	Основні аспекти в реабілітації дітей з інвалідністю	61
Дзиговський А.	Проєктна діяльність як технологія професійної підготовки фахівців соціальної сфери до інновацій	63
Дубенко А.	Проблеми людей похилого віку: виклики та шляхи їх подолання в сучасному суспільстві	66
Дубосару В.	Роль інклюзивного волонтерства в соціалізації студентів з особливими освітніми потребами	69
Задорожна О., Залевська Л.	Соціальні послуги, які надаються під час воєнного стану	74
Зоріло Д.	Реабілітація військовослужбовців та членів їх родин, які перебували у зоні активних бойових дій	77
Ісаченко В., Семченко Е.	Соціальна адаптація українських біженців у Польщі	79
Карпич І.	Особливості надання соціальних послуг під час воєнного стану	83
Козодавенко М.	Гендерно обумовлене насильство	88
Коляда Н. М., Коляда Н. І.	Молодіжні організації як суб'єкти формування й реалізації молодіжної політики в Україні	92
Коляда Н., Левченко Н.	Академічна доброчесність в ЗВО	96
Котенко А.	Роль фахівця соціальної сфери у профілактиці «лайкоманії» серед учнівської молоді	101

Кравченко О.	До питання підготовки магістрів із соціальної роботи	103
Літвіненко А.	Форми домашнього насильства	107
Логвіненко Д.	Професійне вигорання фахівців із соціальної роботи в умовах воєнного стану	111
Макогоненко М.	Ключові напрямки розвитку волонтерської діяльності в Швейцарії	114
Матрос О.	Сутність поняття «реабілітація» як сучасна потреба суспільства	117
Міняйло О.	Резильєнтність: теоретичний аспект	122
Міхніч Т.	Аналіз стану наукової розробленості проблеми захисту дітей	127
Моргай Л.	Зародження професійної соціальної роботи за кордоном	131
Моргай Л., Лянна О.	Соціальне забезпечення військовослужбовців	135
Моргай Л., Усенко І.	Система соціальних послуг в Україні: сучасний стан	139
Моргай Л., Черниш В.	Поняття психологічного супроводу дітей з обмеженими можливостями	143
Моторна М.	Практичні аспекти підготовки соціальних працівників для волонтерської роботи в умовах війни	147
Нечипорук Л.	Місцеві ініціативи як форма соціальної активності в громаді	151
Оксенюк О.	Стратегії втручання у соціальній роботі з внутрішньо переміщеними особами (ВПО)	154
Олар А.	Роль і місце релігійних організацій в соціальній роботі	157

Остапчук М.	Методи діагностики соціальним педагогом обдарованої дитини	160
Панченко Р.	Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери в країнах ЄС до роботи з зовнішньо переміщеними з України особами	165
Підвальна Ю.	Аспекти підтримки внутрішньо переміщених осіб в умовах війни	168
Полєхіна В., Галямова Л.	Гувернерська педагогічна система як потреба соціуму в формуванні успішної особистості	171
Поліщук А.	Особливості соціально-педагогічної роботи з багатодітними сім'ями в умовах воєнного стану	175
Роєнко С.	Практична підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери в умовах воєнного стану	179
Ротарь К.	Розвивальне освітнє середовище у початковій школі як фактор становлення успішної особистості	181
Савущик А.	Комунікативний менеджмент як засіб взаємодії в освітньому середовищі	183
Сілаєв В.	Підготовка майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи	187
Скочко М.	Надання корекційно-розвиткових послуг дітям з інвалідністю в освітніх закладах	190
Слободенюк Н.	Психологічні основи у соціальній роботі	194
Стельмащук Ж.	Підготовка майбутніх учителів початкових класів до виховної роботи в дитячих закладах оздоровлення і відпочинку в умовах воєнного стану	196
Стеца Н.	Роль соціального педагога у профілактиці девіантної поведінки дітей та підлітків	200
Сяська І.	Використання соціальних індикаторів у вивченні проблематики сталого розвитку	205

Тарасюк О.	Підготовка майбутніх соціальних працівників до соціально-правового захисту особистості	208
Ткаченко Л.	Особливості надання соціальних послуг Пенсійним фондом України	211
Федоров М.	Соціальні акції як форма волонтерської діяльності студентської молоді	215
Ціпан Т.	Проблеми соціалізації студентської молоді	217
Шевчук О.	Поняття соціального захисту населення	220
Штомпель К.	Молодіжна робота: теоретичний аспект	225

Лілія МОРГАЙ,
доктор філософії, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ЗАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗА КОРДОНОМ

Професійна соціальна робота є важливою складовою системою соціального забезпечення, яка з'явилася в результаті соціально-економічних, політичних та культурних змін у світі. Розвиток за кордоном пов'язаний з численними історичними подіями, такими як індустріалізація, міграція населення, соціальні кризи, війни та зміни в структурі суспільства. У різних країнах виникали підходи до надання соціальних послуг, які сформувалися під впливом національних традицій [1].

Зародження професійної соціальної роботи почалося наприкінці XIX - на початку XX століття, коли зростала усвідомленість потреб суспільства в системній підтримці різновидових груп населення. Перші соціальні працівники поставили за мету не лише надання допомоги, але й зміну соціальних умов, що призвели до бідності, нерівності та дискримінації. Важливими етапами в історії соціальної роботи стали створення перших соціальних організацій, навчальних програм та професійних асоціацій [1].

Першими країнами, де соціальна робота оформилась як особливий вид діяльності, а згодом була поставлена на професійну основу, вважають Великобританію і США. Однак така думка не є беззаперечною, оскільки перший орієнтований на соціальну роботу навчальний заклад (Навчальний інститут соціальної роботи) було засновано 1899 р. групою голландських соціальних реформаторів.

Соціальну роботу у Великобританії започатковано у XIX ст. як філантропічний рух (блігодійний). У 1869 р. було створено Товариство організованої благодійності, яке мало на меті наукове обґрунтування,

координацію різноманітних філантропічних ініціатив. Спершу благодійну діяльність, спрямовану на боротьбу з бідністю, здійснювали по монтери (переважно жінки із забезпечених родин). Однак невдовзі стало зрозуміло, що така діяльність потребує спеціальної підготовки. Поступово ідея благодійності як добровільної діяльності трансформувалася в ідею соціальної роботи як систематичної, організованої і фахової допомоги нужденним [2].

У 1903 році Товариство організованої благодійності відкрило в Лондоні перший спеціальний навчальний заклад для підготовки соціальних працівників.

1912 року Школу соціології (так називався цей навчальний заклад) «перетворили» на факультет соціальної роботи Лондонської школи економіки та політології.

У США соціальна робота виникла пізніше і спочатку відчувала сильний вплив британських традицій, але розвиток йшов більш швидкими темпами. Наприкінці XIX століття на зміну «дружнім візитерам» благодійних організацій прийшли оплачувані службовці, від яких очікували наявності особливих навичок і майстерності, виникли клуби соціальної роботи в громаді, почали створюватися галузеві фахові асоціації, що відображало зростання спеціалізації всередині фаху[2].

1917 року постала перша американська національна громадська організація із соціальної роботи.

1921 року Національна конференція благодійності та виправлення перетворилася на Американську асоціацію соціальних працівників, які активно діяли у сфері охорони родин і дітей, у системі охорони здоров'я та освіти (згодом на Національну асоціацію соціальних працівників), для членства у якій потрібно мати чотирирічний досвід роботи або академічну й фахову підготовку.

Паралельно розвивалося навчання соціальних працівників. Наприкінці першої світової війни у США діяльно 17 шкіл соціальної роботи.

1919 року їхні представники домовилися про стандартизацію програм навчання. На базі цієї групи виникла Асоціація професійних шкіл соціальної роботи, а згодом Рада із навчання соціальній роботі.

Таким чином, сфера соціальної роботи поступово розширювалася, одночасно збагачувався арсенал її методів. Це призводило до певної фрагментації діяльності, оскільки на перший план виступала специфіка роботи з певними групами клієнтів у певній ситуації. Зовнішні межі теж виявилися доволі розмитими. Назріла потреба в уточненні основних понять, виявленні осердя діяльності, яке зберігається в її різноманітних формах, у з'ясуванні її зовнішніх та внутрішніх меж.

До фундаторів соціальної роботи належать:

Мері Річмонд (1861-1928) – засновниця індивідуальної соціальної роботи, фундатора методу case-work (індивідуальної соціальної допомоги. Цей метод полягає у визначенні індивідуального діагнозу з оціненням оточення бідняка, який стає «клієнтом». Для того, щоб встановити такий «соціальний діагноз», потрібно проникнути в душу бідняка, однак потрібні ще й офіційні документи. Замість того, щоб складно формулювати людям їхні ж проблеми, увагу звертали на сильні сторони клієнтів. Мері Річмонд вважала, що індивіди мають власні цілі й волю, тому завдання соціальних працівників полягає у пошуку ресурсів усередині самої людини. Завдяки її зусиллям та зусиллям інших увагу стали зосереджувати не на моралізаторстві, а на виробленні раціональної стратегії втручання [2].

Джейн Адамс (1860-1935) – засновниця соціальної роботи в громаді.

Провідна ідея: причини соціальних проблем полягають не у внутрішньому світі людини, а в суспільстві і пов’язані з процесами суспільних перетворень.

Основні публікації: «Демократія і соціальна етика» (1902), «Дух юнацтва і міські вулиці» (1909), «Двадцять років у Гал Хаузі» (1910), «Довга дорога жіночої пам’яті» (1916).

Ще однією фундаторкою фахової соціальної роботи вважають Алісе Саломон (1872-1948), яка мала досвід практичної роботи в різних сферах соціальної допомоги, зокрема брала участь у різноманітних міжнародних проектах.

1899 року вона очолила річні жіночі курси підготовки спеціалістів для роботи у сфері соціального обслуговування. Значне місце в її діяльності посідали питання якості навчання. Вона відстоювала необхідність належноїпрактики, а також широкої програми підготовки соціальних працівників, яка б передбачала вивчення дисциплін психологічного, медичного, педагогічного і правового спрямування [2].

Після створення 1925 року Німецької академії жіночої соціальної і педагогічної роботи Алісе Саломон спільно з однодумцями працювала над науковими дослідженнями у сфері соціальної роботи, підготовкою викладацьких та керівних кадрів, підвищенням їхньої кваліфікації. Як експерт з питань освіти, вона була одним з організаторів Міжнародної конференції з проблем соціальної роботи, яка відбулася 1928 року в Парижі і зібрала майже п’ять тисяч учасників.

Річард Кабот (1868-1939) – фундатор соціальної роботи в охороні здоров’я.

Провідна ідея: медичні і соціальні проблеми людини тісно пов’язані між собою, хвороби мають соціальні фактори і без впливу на ці фактори неможливовилікувати людину [2].

Отже, зародження професійної соціальної роботи за кордоном стало результатом тривалого процесу, в якому переплiталися соціально-економічні зміни, культурні трансформації та потреби суспільства. На початкових етапах розвитку цієї професії соціальні працівники виконували важливу роль у наданніпідтримки різним групам населення, одночасно виступаючи агентамисоціальних змін.

Список використаних джерел

1. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота: теорія і практика: Підручник.Київ: Каравела, 2015. С.28-53.

2. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академіяпраці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.